

הולדת ילד נוסף. ורק אם נשתכנע שמטרתם העיקרית היא הילד הנוסף, והצלת האח היא רק מטרה נלווית ומשנית, והדבר לא יפגע בתדמיתו, והדבר לא ייודע לו לעולם, רק כך יפגו החששות שהעלינו לגבי הפגיעה בנפשו של האח החדש.

ולכן רק הורים אחראים שהודרכו כראוי רשאים לעשות כן. הם יעשו את שלהם לשם מצות פו"ר וה' ישלח את מלאכו לרפא את האח החולה. זכות המצוה, בהבאת חיים ישראלים חדשים לעולם, תעמוד להם להחיות גם את האח החולה וה' ישלח לו רפואה שלמה מן השמים ע"י שלוחיו הנאמנים.

פו"ר המטרה היא לשבת יצרה. כל מי שמקים משפחה יודע שעל מנת כן הוא עושה זאת – להעמיד צאצאים. וגם אם הגיע צאצא בהיסח הדעת, מכיון שבאופן כללי ע"מ כן האיש והאשה החליטו להקים משפחה עדיין דעתם גם עליו והא יגדל כילד רגיל. אולם בנ"ד, אם הכוונה היא הפוכה, לא לשם הולדת הילד עצמו אלא לשם מטרה אחרת, גם אם נניח שלפחות מצות "לשבת יצרה" התקיימה בכך, אך כוונה הפוכה עלולה ליצור בעיה נפשית חמורה אצל הילד שייוולד וא"כ אין מצוה בהולדתו.

על ההורים לעבור טיפול נפשי יסודי לפני

סימן יב

הפלה למעוברת העומדת להינשא

שאלה

לאפשר לה לקיים "אכלה ומוחתה פיה ואמרה לא פעלתי אָן" (משלי ל, כ)!!
וגם על החתן יש לתמוה, איך הוא מוכן להתחתן עם כלה בוגדנית כזו, לחפות עליה ולהכיר בילד שאינו שלו?! כנראה שגם הוא חשוד בעבירה דומה ושניהם אינם נאמנים זל"ז. ובכ"ז הם עומדים להתחתן. נשגבה מבינתנו ההידרדרות המוסרית של הדור... ולגופו של עניין. הפלת עובר אסורה. אמנם תוך מ' יום יש להקל במקרה של צורך גדול (ר' באהלה של תורה ח"א סי' קטו) אולם השאלה היא מהו הצורך הגדול במקרה דנן?

מניעת הצורך לשקר לא נראה כצורך כה גדול יחסית להפלה. אמנם שקר הוא דבר חמור אך גם הריגת עובר היא דבר חמור. ושב ואל תעשה עדיף.

זוג עומד להינשא כדת משה וישראל בקרוב. האשה זינתה והתעברה מגבר אחר. החתן מוכן לחפות עליה, להסתיר את העובדה שכלתו זינתה עם מישהו אחר ולקבל את הילד שייוולד כשלו.

היא שואלת מה עדיף? שתסתיר את זהות הילד, ולשקר לו ולכל המשפחה, או שתפיל את העובר כדי למנוע תקלה (מדובר תוך מ' יום)?

תשובה

א. בפתח הדברים אי אפשר להתעלם מדברי חז"ל (גיטין לו ע"ב) על הפסוק "עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו" כמה "עלובה כלה שזינתה בקרב חופתה". האם כך עומדת אשה להקים בית בישראל? האם

ימר שימות ללא זרע של קיימא? ומי ימר שהיא תרצה ותוכל להינשא לאחר? ומי ימר שלא תגלה אז את האמת, כי רק ממשפחה היא מעוניינת להסתיר את הריונה, מסיבות מובנות, אך יתכן שלא תסתיר זאת מאחיו אחרי מות בעלה.

ועל אף חוצפתה, שזינתה תחת חתנה ערב חופתה, רואים שהיא אינה מנותקת לגמרי ממסגרת של הלכה, שהרי באה לשאול האם להפיל את עוברתה או לא. ואפשר להזהיר אותה שאם בעלה ימות ללא

זרע של קיימא עליה לגלות זאת לאחיו. לעומת החששות הרחוקים עומד איסור הפלה ודאי, שגם אם נאמר שאינו חמור כהפלה אחרי מ' יום, בכ"ז בודאי שהוא אסור לא פחות מהשחתת זרע אם לא יותר, שכן יש בכך קטיעת חיים פוטנציאליים שמחללים עליהם שבת ויוכ"פ, לדעת הבה"ג שהלכה כמותו!

ג. ולכאורה הדבר תלוי במחלוקת המחבר והרמ"א (שם ס"ו). לדעת המחבר:

וכן המזנה אינה צריכה להמתין, מפני שמהפכת עצמה בשעת תשמיש כדי שלא תתעבר. וכן אנוסה ומפותה אינן צריכות להמתין.

אמנם לא מדובר בהפלה ממש אלא רק בהשחתת זרע ולא ברור אם כוונתו לומר שמותר לה להתהפך, ב"כ וב"כ בגלל עצם האפשרות שמזנה עלולה להתהפך לא גזרו (מה גם שהתהפכות אינה מונעת הריון בהכרח, והגמ' עצמה אומרת שמא לא נתהפכה יפה יפה ובכ"ז לא גזרו) וא"כ ה"ה גם כאן לא גזרו עליה להמתין ג"ח.

אך לדעת הרמ"א שם:

י"א דכל אלו צריכין להמתין, אם הם

אלא שהבעיה החמורה היא שאם תסתיר את זהות האב, יש חשש שהאשה לא תזדקק לחליצה (ויבום) אם בעלה ימות ללא ילד משלו. וכמו"כ יש חשש שהילד הזה לכשיגדל ייחשב כאח לאחיו ויחלוץ ליבמתו והיא תינשא לשוק על סמך חליצתו הפסולה. א"כ הדרך היחידה למנוע זאת היא הפלה.

ב. והרי מטעם זה חייבו ג' חודשי הבחנה אחרי גירושין ואלמנות וגזרו חמורות, ראה שו"ע (אה"ע סי' יג ס"א):

כל אשה שנתגרשה או שנתאלמנה, הרי זו לא תנשא ולא תתארס לאחר עד שתמתין תשעים יום... כדי שיודע אם היא מעוברת או אינה מעוברת, להבחין בין זרעו של ראשון לזרעו של אחרון. וגזירת חכמים שאפילו אשה שאינה ראויה לילד, ואפילו נתגרשה או נתאלמנה מן האירוסין, צריכה להמתין צ' יום. אפילו קטנה או זקנה או עקרה או אילונית, ואפילו בעלה במדינת הים או סריס אדם או חולה או חבוש בבית האסורים, והמפלת אחר מיתת בעלה, ואפילו בתולה מהאירוסין, צריכות להמתין תשעים יום.

ק"ו בן בנו של ק"ו כשהיא מעוברת ממש ותסתיר את זהות האב, הרי יש כאן יותר מחשש בעלמא, אלא תקלה של ממש!

אלא שהשאלה היא האם כל זה עומד מול הפלה, אפילו תוך מ' יום?

כי אם נשקול זה לעומת זה, הפלה, מול חשש של יבום אסור וממזרות, בימינו שאיננו נוהגים לייבם יש רק חשש של איסור שומרת יבם לשוק. וגם זה הוא רק חשש, מי ימר שימות לפניה, ואם ימות מי

ורק הרמ"א מביא ש"יש מקילין במזנה (הגהות מרדכי פרק החולץ בשם י"א). ויש להקל במופקרת לזנות, כדי שיהא בעלה משמרה (תשובת ר"י מינץ סימן ה)."

והרי כל מה שהתרנו לה להינשא תוך ג"ח הוא רק אם היא נוהגת כמחבר, כיצד נתפוס את החבל בשני ראשיו ונתיר לה לסמוך על הרמ"א בניגוד לדעת המחבר?

אמנם יתכן שגם הפוסקים כמחבר יתירו אם יש חשש שתצא לתרבות רעה, או חשש חמור אחר וכמהר"י מינץ. ובנ"ד אולי יש מקום להתיר לה להינשא, גם לדעת המחבר, למרות היותה מעוברת חברה ע"מ שלא תפיל.

אך שאלתה הפוכה, האם להתיר הפלה רק בכדי שתוכל להינשא כשהיא אינה מעוברת, הרי גם אם תפיל הגזרה במקומה עומדת כמבואר שם בשו"ע:

אבל אם מת בנה, מותרת לינשא ואין חוששין שמא תהרגהו.

וכאן הרי זה בדיוק החשש שתהרגהו. כיצד נתיר לה להרוג את בנה כדי למנוע חשש שמא תהרגהו? הרי זה דבר והיפוכו! לכן נראה שאין להתיר לה את ההפלה, אלא שמטפל מקצועי המכיר אותם היטב ימסור את חוות דעתו שהמדוברים מסוגלים ללמוד לקח ממה שארע, ולקחת אחריות על עצמם ולהיות נאמנים זל"ז. וללא הפלה יוכלו לשקם את עצמם כראוי.

הערה

העירוני שיש אולי אפילו מקום לחייב הפלה בגלל החשש שאח יישא את אחותו. וכן בגלל החשש ליבמה שתינשא לשוק. אכן התורה חששה שחיי הפקרות עלולים למלאת את הארץ זימה ואח עלול לשאת את אחותו. אמנם בנ"ד אין חשש שישא

גדולות וראויות להתעבר (טור).

ולדעתו גם בנ"ד היא חייבת להמתין. וצ"ע אם לדעתו תועיל ההפלה, כי לא פלוג רבנו, וגזרו המתנה על מזנה, גם אם ידוע לנו שהתהפכה, ואפילו אם הפילה.

וא"כ ממנ"פ ההפלה אסורה. לדעת הרמ"א לא תועיל ההפלה, ולכן אסור לה להפיל, אלא עליה להודיע לחתנה שהיא בהריון ויש צורך לדחות את הנישואין גם אם הדבר יעלה לה במחיר נטישתו אותה. ואין צורך לחפש דרכים למנוע זאת כי איננו אחראים להתנהגותה הפרוצה. ולדעת המחבר אין מקום להפלה כי בלאו הכי היא מותרת ולא גזרו במקרה כזה.

ד. השאלה היא רק, אם היא מעדות המזרח, הנוהגות כמחבר, האם מותר לה להינשא כשהיא מעוברת מאחר. ואח"כ היא צריכה להמתין כ"ד חודש עד לסיום תקופת ההנקה.

והנה גם כדי למנוע איסור מעוברת חברה ומינקת חברה אין שום הצדקה להפיל. איסור מעוברת חברה היא משום שמא תתעבר והעובר השני ידחוס את הראשון. שם החשש להפלה רחוק מאוד ובכ"ז גזרו. וא"כ אין שום הגיון בכך שנהרוג את העובר כבר עתה בוודאות, רק כדי למנוע חשש רחוק של הריגה יותר מאוחרת.

וכן גזרו במינקת שמא תתעבר ולא יהיה לה חלב להניק את ילדה, אין שום הגיון להרוג אותו עתה בודאי בכדי למנוע חשש רחוק שמא ימות ברעב אחר כך.

אלא שגם כאן לפי המחבר (שם סי"א):

גזרו חכמים שלא ישא אדם ולא יקדש מעוברת חבירו, ולא מניקת חבירו, עד שיהיה לולד כ"ד חדשים... בין שהיא אלמנה בין שהיא גרושה בין שהיא מזנה.

ממדינה אחרת, שמא יזדווג זה אצל זו ונמצא את נושא אחותו, וממלא כל העולם כולו ממזרים, ועל זה נאמר ומלאה הארץ זמה.

אך בדיעבד לא נאסרו שתוקי ואסופי אלא רק מדרבנן, ואף הם לא נאסרו במקום שיש רוב או תרי רובי. החשש לנישואי אח ואחות הוא רחוק הרבה יותר מתרי רובי. (ואפשר אולי לומר בגדר האיסור לכתחילה שהוא מעין איסור ביטול לכתחילה ואע"פ שביטול איסור לכתחילה הוא רק מדרבנן, בגלל קדושת עם ישראל האיסור הוא מהתורה).

וכן החשש לאיסור יבמה לשוק הוא חשש רחוק. לעומת זאת הריגת עובר היא ודאית, אין ספק מוציא מידי ודאי.

לכן לא נראה לי שיש חובה להפיל. אמנם תוך מ' יום האיסור קל יותר משום מיא בעלמא ואין כאן הריגה ממש. ואילו היה מדובר באונס היינו מקילים ע"מ שהנאנסת לא תישא ברחמה עובר שלא רצתה בו והוא רק מזכיר לה את הטראומה שעברה עליה, ולא מאפשר לה להירפא ממנה. משא"כ בנ"ד שהאשה זינתה ברצון ועתה רוצה למחות את פיה. סו"ס מדובר ביצור חי שמחללין עליו שבת ויוהכ"פ אפילו בתוך מ' יום, וק"ו שאסור להפילו, אם משום שסופו לחיות ואם משום השחתת זרע. ולכן נלענ"ד להמליץ על מניעת ההפלה.

את אחותו מאותה אם, אך יש חשש שילד זה יישא את אחותו מהאב הלא ידוע (ואיסורה שווה לאחותו מאמו).

אמנם זו סיבה לאסור לכתחילה הפריה מגבר זר, אולם בדיעבד לאחר שהתעברה לא נראה שיש חובה או אפילו היתר להפיל את העובר. כי אפילו ממזר ודאי לא כל הפוסקים התירו את הפלתו, וגם היעב"ץ (שאילת יעבץ ח"א סי' מג) לא התיר אלא בא"א שזינתה, בגלל חומר העבירה שעברה, אך לא בפנויה יעו"ש. ילד שנולד מאב לא ידוע הוא שתוקי, וכשיש רוב כשרים הוא רשאי לשאת כל אשה ולא מצינו שיאסרו עליו לשאת כל אשה (חוץ מגירות) בגלל חשש שמא ישא את אחותו. כי בכלל ההסתמכות על רוב כשרים נכלל גם רוב נשים שאינן אחיותיו. ורק לכתחילה אסרה התורה:

אַל תַּחַלֵּל אֶת בִּתְּךָ לְהַזְנוֹתָהּ וְלֹא תִזְנֶנָּה
הָאָרֶץ וּמִלָּאָה הָאָרֶץ זִמָּה.

וביבמות לז ע"ב:

ר' אליעזר בן יעקב אומר, הרי שבא על נשים הרבה ואינו יודע על איזו מהן, וכן היא שבאו עליה הרבה אנשים ואינה יודעת מאיזה מהן נתעברה, נמצא אב נושא בתו ואח אחותו ונתמלא כל העולם כולו ממזרים... וכן לא ישא אדם אשה ממדינה זו, וילך וישא אשה